

Col·laboració entre el Tercer Sector Social i l'Administració local en la provisió de serveis d'atenció a les persones

**Diputació
Barcelona**

Abril 2017

Direcció tècnica

Ariadna Cardelús i Castells
Servei d'Acció Social
Gerència de Serveis de Benestar Social
Diputació de Barcelona

En col·laboració amb:

La Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya

Professionals participants

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú - Institut Municipal d'Educació i Treball.
Ajuntament de Manlleu.
Ajuntament del Prat de Llobregat.
Ajuntament de Canovelles.
Diputació de Barcelona.
Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.
Associació CEPS.
Vincle, Associació per la recerca i l'acció social.
Associació Esport 3.
Gedi, Cooperativa d'Iniciativa Social.
Fundació Privada Ecom.
Càritas Interparroquial de Vilanova i la Geltrú.

índex

1

Introducció 5

2

Experiències de col·laboració 7

3

Principals factors d'èxit de la col·laboració 31

4

Principals dificultats de la col·laboració 33

5

L'aportació de la iniciativa social en la gestió de serveis
socials i d'atenció a les persones en l'àmbit municipal:
una mirada externa 35

6

Conclusions sobre el valor d'aportació de la col·laboració
i reptes de futur 41

1

Introducció

Històricament, les organitzacions del Tercer Sector Social han exercit un paper principal, i a vegades únic, en la prestació de serveis socials i d'atenció a les persones al nostre país. Davant d'unes demandes socials complexes i multidimensionals, les administracions s'han vist i es veuen sovint incapacitades per oferir respostes àgils que abordin, de forma integral, aquestes demandes. No obstant, si hi ha un actor que ha demostrat una gran capacitat de generar respostes adaptades a les necessitats socials aquest és, sens dubte, el Tercer Sector Social.

Es tracta d'associacions, cooperatives d'iniciativa social i fundacions que, des de la no lucrativitat i amb vocació de servei públic, ofereixen serveis d'atenció a les persones en diferents àmbits d'activitat com per exemple el lleure educatiu i sociocultural, l'atenció domiciliària, les escoles bressol públiques, la intervenció social amb infants, joves, famílies i altres col·lectius en risc d'exclusió social, la discapacitat física, la discapacitat intel·lectual, la salut mental, la gent gran o l'atenció precoç, entre d'altres.

El treball de proximitat, la dimensió comunitària i el coneixement exhaustiu de les necessitats socials atorguen al Tercer Sector Social una posició privilegiada per oferir serveis flexibles, adaptats a aquestes necessitats. I en l'àmbit local, són nombroses les experiències de col·laboració entre entitats del Tercer Sector i ens municipals en la provisió de serveis que donen resposta a necessitats socials del territori.

En aquest marc, aquesta publicació es planteja diferents objectius:

- Visibilitzar i posar en valor experiències de col·laboració entre ens locals i entitats del Tercer Sector Social en la provisió de serveis que donen resposta a necessitats socials del territori.
- Oferir elements de reflexió entorn el model de col·laboració construït i el rol del Tercer Sector Social.
- Identificar reptes de futur

Esperem que sigui útil i que contribueixi a reforçar l'aliança estratègica del Tercer Sector Social i el món municipal en la provisió de serveis públics de qualitat cap a la ciutadania, especialment aquella en situació d'especial vulnerabilitat.

El Tercer Sector Social està format per associacions, cooperatives d'iniciativa social i fundacions que, des de la no lucrativitat i amb vocació de servei públic, ofereixen serveis d'atenció a les persones en diferents àmbits d'activitat.

En l'àmbit local, són nombroses les experiències de col·laboració entre entitats del Tercer Sector i ens municipals en la provisió de serveis que donen resposta a necessitats socials del territori.

2

Experiències de col·laboració

A continuació es presenten sis experiències de col·laboració entre ens locals i Tercer Sector en la provisió de serveis d'atenció a les persones en l'àmbit municipal:

Espai municipal per a la infància “La Baldufa”

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú - Institut Municipal d'Educació i Treball i Associació CEPS

Horts Socials

Ajuntament de Manlleu i Vinçle, Associació per la recerca i l'acció social

Programa d'activitats de lleure per a la gent gran

Ajuntament del Prat de Llobregat i Associació Esport 3

Centre Obert “Casa Nostra”

Ajuntament de Canovelles i Gedi, Cooperativa d'Iniciativa Social

Servei d'Assessorament especialitzat en recursos per a les persones amb discapacitat

Diputació de Barcelona i Fundació Privada Ecom

L'Economat de VNG

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i Càritas Interparroquial de Vilanova i la Geltrú

Aquestes experiències no responen a un criteri de representativitat ni tenen vocació de constituir-se com a bones pràctiques. Simplement són exemples de col·laboració entre l'Administració local i les entitats del Tercer Sector Social en la implementació de serveis i polítiques públiques d'atenció a les persones.

Els únics criteris de selecció han estat els següents:

- Diversitat en la tipologia de serveis
- Diversitat en els col·lectius destinataris o usuaris dels serveis
- Territorialitat (demarcació de Barcelona)
- Pluralitat en la tipologia d'organitzacions del Tercer Sector (associacions, cooperatives d'iniciativa social i fundacions)

Es presenten les experiències a través d'una fitxa sintètica (amb dades relatives a l'any 2014), amb la visió tant de l'entitat com de l'ens local, identificant de forma sistemàtica elements transversals que poden ser d'utilitat a altres ens locals o entitats del Tercer Sector: valor d'aportació de l'experiència, factors clau d'èxit, dificultats i reptes de futur.

Espai municipal per a la infància “La Baldufa”

Informació bàsica

Ajuntament de Vilanova i La Geltrú.
Institut Municipal d'educació i Treball
66.454 habitants

Associació CEPS Projectes Socials

CEPS Projectes Socials és una associació no lucrativa fundada l'any 1994. La missió de l'organització és facilitar l'accés al capital social i cultural d'una comunitat a les persones a través del seu empoderament, el foment de la cohesió i la inclusió social i la lluita contra les desigualtats socials. Per aconseguir-ho, defineix el seu marc d'intervenció i de gestió en un model basat en l'equilibri entre eficàcia, eficiència i innovació.

Any inici del servei	Any inici de la col.laboració
2003	2003

Síntesi

L'Espai Municipal per a la Infància “La Baldufa” és un recurs integral adreçat a la primera infància basat en models d'atenció adaptats a les necessitats dels nens i nenes i de les seves famílies.

Des d'un inici, la Baldufa va ser pensada (arquitectònica i funcionalment) per poder oferir diferents serveis independents i interrelacionats: l'Espai Nadó (de 0 a 9 mesos), el Racó dels Menuts (de 9 a 36 mesos), el Cau dels Petits (de 0 a 36 mesos), el Racó de les Tertúlies i la Llar d'Infants. Es tracta d'un conjunt de programes de treball amb els pares i mares, posant especial atenció al desenvolupament de l'infant, assessorament i traspàs d'informacions i aclariments i suport a les famílies.

Recursos

De l'ens local:

1 tècnic de Serveis Socials.
1 tècnic d'Educació.

De l'entitat:

1 Direcció. Pedagoga.
3 mestres en educació infantil.
8 tècniques en educació infantil.
1 psicòloga i 1 pedagoga (a temps parcial).

Usuaris atesos anualment

107 nens i nenes (Llar d'infants)
200 famílies (Programes infantofamiliars)

? En què consisteix la col·laboració

L'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú ofereix des dels anys noranta programes de treball amb els pares i mares al llarg de la vida evolutiva dels infants. Aquests, gestionats per l'Associació CEPS, s'articulen des dels serveis socials municipals i tenien per objectiu no només acompanyar a les famílies sinó també identificar possibles situacions de vulnerabilitat. Més endavant, fruit d'un diagnòstic de necessitats, es va visibilitzar la necessitat d'oferir un servei de llar d'infants. És per això, que es va dissenyar l'espai la Baldufa amb la finalitat d'integrar i complementar els serveis ja existents amb aquesta nova prestació educativa. L'any 2003 es va fer una licitació per la gestió d'aquest espai i l'Associació CEPS en va resultar l'adjudicatària, fet que va permetre donar continuïtat a la tasca desenvolupada fins al moment. El fet distintiu d'aquest programa integral promogut per l'Ajuntament de Vilanova i al Geltrú és l'articulació compartida entre Educació i Serveis Socials.

+ Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

Grau d'especialització i experiència aportada per l'entitat.

Capacitat d'adaptació a noves necessitats de forma àgil i dinàmica.

Formació continua dels equips de professionals i constant adaptació dels materials pedagògics.

Visió de l'entitat

Possibilitat d'incidir i posar en pràctica el coneixement de l'entitat en el disseny de polítiques públiques dirigides a la infància.

Oportunitat de créixer professionalment i com a organització.

Disposició d'un entorn on portar a terme el model de gestió integral adreçat a la petita infància, combinant la dimensió social i educativa.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

Visió compartida de la filosofia del servei i dels seus objectius en benefici de la comunitat i la cohesió social del municipi.

Coordinació entre l'Ajuntament i l'entitat a través de reunions periòdiques.

Sensibilitat en el projecte i coherència de la intervenció al llarg dels anys.

Visió de l'entitat

Respecte dels rols i delimitació de les funcions exercides tant per l'entitat i com pel municipi. Relació de confiança entre els actors implicats.

Disseny conjunt del recurs a partir del projecte inicial municipal.

Definició clara del marc d'actuació per part de l'Ajuntament.

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Establir mecanismes estratègics comuns.

Avançar cap a un nou marc de contractació pública de serveis més respectuós amb els aspectes tècnics del projecte i no centrats exclusivament en l'aspecte econòmic, especialment en aquells serveis dirigits a col·lectius sensibles.

Garantir l'estabilitat del model integral d'atenció a la petita infància.

Reptes de futur per millorar el servei:

Mantenir la qualitat i l'estabilitat del servei ajustat a les noves exigències i disponibilitats pressupostàries.

Garantir la sostenibilitat del servei en termes d'accessibilitat per a les famílies.

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, Institut Municipal d'Educació i Treball

C/ Unió 81-87 (edifici La Paperera),
08800 Vilanova i la Geltrú
938140000
educacio@vilanova.cat
www.vilanova.cat

Associació CEPS

C/ Bòria 17 pral. 08003 Barcelona
933194750
info@asceps.org
www.asceps.org

Horts Socials

Informació bàsica

Ajuntament de Manlleu
20.435 habitants

Vincle - Associació per a la recerca i l'acció social

Vincle inicià el seu treball l'any 2001, a partir d'un grup de professionals amb dilatada experiència en el camp de la inclusió social; des de la participació de les polítiques socials de l'Administració pública i des del treball en el Tercer Sector. D'aquest grup va néixer l'any 2003 l'Associació per la recerca i l'acció social que desenvolupa serveis d'atenció a col·lectius en risc social per a la seva inclusió.

Any inici del servei	Any inici de la col.laboració
2014	2014

Síntesi

L'Ajuntament de Manlleu disposa d'horts urbans des de l'any 2009. L'any 2014 Serveis Socials proposa buscar un espai per oferir horts a famílies en situació econòmica precària. Aquest projecte es treballa conjuntament entre Serveis Socials i Medi Ambient, destinant-hi un terreny urbanitzable compost per 30 parcel·les destinades a ús social. L'entitat Vincle - que col·labora amb l'Ajuntament des de l'any 2005 - és en aquest cas l'encarregada d'oferir un programa d'acompanyament grupal per introduir aquests horts en la dinàmica establerta en la resta d'horts urbans i proporcionar accions formatives d'agricultura ecològica. La majoria de població beneficiària del projecte és d'origen cultural diferent. Posteriorment, s'obra una segona promoció d'horts urbans en un terreny no urbanitzable compost per 25 parcel·les (la meitat dedicades a horts socials i l'altre part a horts urbans), amb l'objectiu de treballar per la mixtura social com un element integrador.

Recursos

De l'ens local:

Directora de l'Àrea, a temps parcial
Oficina d'Atenció al Ciutadà
3 Treballadors Socials, a temps parcial
1 Administrativa, a temps parcial
1 Tècnica de Medi Ambient, a temps parcial

De l'entitat:

1 Treballadora social, a temps parcial
1 Educadora, a temps parcial
2 Formadors puntuals

Persones usuàries ateses anualment:

Horts de La Coma: **29 parcel·les**
Horts de Can Ramisa: **2 parcel·les** (encara no ha finalitzat el procés)

En què consisteix la col·laboració

Els Horts Socials de l'Ajuntament de Manlleu s'emmarquen en el Pla de Desenvolupament comunitari que s'estructura en tres eixos: comunitats de veïns, horts socials, i dones i planificació familiar. Aquests són una continuació de les actuacions realitzades en el Pla de Millora del Barri de l'Erm, on l'Associació Víncl hi col·labora des de fa 10 anys. En el projecte, Víncl s'encarrega de fer un acompanyament social i formatiu a les famílies beneficiàries, tenint en compte el factor cultural com a tret diferencial, i fomentant l'apoderament individual i comunitari.

L'entitat realitza directament la coordinació necessària amb el servei de Medi Ambient i alhora es realitzen sessions de coordinació entre Medi Ambient, Serveis Socials i l'entitat amb l'objectiu de valorar el funcionament del servei i resoldre necessitats i incidències.

Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

El marc d'actuació de la contractació pública facilita una major flexibilitat en la gestió del servei.

L'expertesa i l'especialització de l'entitat social tant en la intervenció amb el col·lectiu com en altres projectes d'inclusió social.

El treball conjunt entre l'Administració pública i el Tercer Sector promou la cohesió social i fomenta la coresponsabilitat en la gestió de polítiques socials.

Visió de l'entitat

Incidència i participació en les polítiques socials.

Possibilitat de treballar de forma coordinada i en xarxa per a l'atenció a les persones en risc d'exclusió, segons prioritats, necessitats i demandes socials.

Reconeixement institucional i social de la tasca desenvolupada per l'entitat.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

El treball en xarxa amb els agents implicats del territori.

Capacitat d'adaptació i flexibilitat en l'execució del projecte.

L'experiència, la professionalitat i la responsabilitat de l'equip de treball implicat en el projecte tant per part de l'Ajuntament com de l'entitat.

Visió de l'entitat

Adequada coordinació entre l'Ajuntament, l'entitat i qualsevol altre agent involucrat en la iniciativa.

Flexibilitat en l'execució tècnica per adaptar els objectius i accions a les necessitats del projecte i del col·lectiu.

Visió integral de la intervenció, tenint en compte altres actuacions que es desenvolupen en el territori.

Dificultats de la col·laboració

Visió de l'ens local

La manca de planificació amb antelació suficient.

La disponibilitat pressupostària limita el projecte i determina alguns aspectes clau del marc de col·laboració.

La limitació dels espais de trobada, anàlisi i reflexió de tots els agents per avançar en la consolidació del model.

Visió de l'entitat

Els aspectes imprevistos que succeeixen al llarg del projecte.

La manca de concreció dels referents del projecte per part de l'ens local.

La manca de comunicació dificulta alguns aspectes de la col·laboració.

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Crear espais estables de coordinació i treball entre tots els agents implicats.

Millorar la planificació i coordinació.

Dotar de continuïtat les actuacions i els equips de treball implicats.

Consolidar el sistema de governança amb el Tercer Sector consolidant el model de col·laboració.

Reptes de futur per millorar el servei:

Potenciar l'ús social dels Horts entre la població d'origen autòcton.

Treballar per la mixtura social com un element integrador en el Horts.

Ajuntament de Manlleu

C/ Baixa Cortada, 9 baixos, 08560
Manlleu
938510848
benestarsocial@manlleu.cat
www.manlleu.cat

VINCLE - Associació per a la recerca i l'acció social

C/ Marina 174, principal 3r, 08013
Barcelona
932687939
direccio@vincle.org
www.vincle.org

Programa d'activitats de lleure per a la gent gran

Informació bàsica

Ajuntament del Prat de Llobregat

62.925 habitants

Associació Esport 3

Associació dedicada al foment, la promoció, la difusió, l'assessorament i la formació en el camp social, cultural i esportiu. Fundada l'any 1983, és una entitat especialitzada i pionera en programes d'activitat física i del lleure adaptats a gent gran. Des de l'any 1996, ha anat ampliant el seu objecte social a altres àmbits d'intervenció a les franges d'edat infantil i juvenil i persones adultes, i també amb discapacitat psíquica. Els àmbits d'intervenció actuals de l'associació són: activitat física, animació sociocultural, gestió d'instal·lacions, i formació i assessorament.

Any inici del servei	Any inici de la col.laboració
1989	1989

Síntesi

El Programa d'activitats de lleure per a la gent gran del Prat de Llobregat és una iniciativa de ciutat que es compon de dues línies d'actuació: organitzar i promoure activitats preventives i de salut (d'oci, d'activitat física, tallers, horts...) i gestionar centres específics per a gent gran (Casal Municipal de la Gent Gran El Remolar). El Programa es proposa com a finalitat fomentar entre el col·lectiu de gent gran, la qualitat de vida en el seu entorn habitual, seguint plantejaments d'Envel·liment Actiu. No només hi ha una voluntat d'animar i dinamitzar el col·lectiu, sinó que es busca fomentar processos de salut, participació i seguretat per part de la persona usuària donant així al programa una visió transversal i integradora.

Recursos

De l'ens local:

1 Tècnic municipal, a temps parcial

De l'entitat:

1 Coordinadora, a temps parcial
2 Dinamitzadors, a temps parcial
2 Informadors, a temps parcial
5 Monitors, a temps parcial

Usuaris atesos anualment

1.700 persones anualment.

En què consisteix la col·laboració

La col·laboració entre l'Ajuntament del Prat de Llobregat i l'Associació Esport 3 es remunta als anys 80, coincidint amb el procés de transició democràtica en l'àmbit municipal. La configuració de les activitats dirigides al col·lectiu de persones grans evoluciona al llarg del temps i, si bé s'inicia en aquella època amb experiències d'activitats esportives, a partir dels anys 90 es complementa amb serveis de dinamització social, des d'una perspectiva més transversal i comunitària. La mateixa evolució dels serveis i de la col·laboració amb l'Administració local va contribuir a la regulació administrativa del sector. En l'actualitat, l'Associació Esport 3 gestiona els serveis de dinamització de gent gran i del casal municipal de gent gran El Remolar en les seves dimensions professionals de disseny, coordinació i execució, conjuntament amb altres serveis i agents del territori del Prat de Llobregat.

Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

Disposar d'equips de professionals especialitzats en matèries específiques del camp gerontològic i el lleure.

Major flexibilitat de gestió, eficiència en els procediments, diversitat professional, i capacitat d'adaptació a noves propostes, metodologies i coneixements.

Actualització constant dels continguts del programa i del coneixement de les persones grans.

Visió de l'entitat

Oportunitat de dissenyar projectes i serveis d'Envel·liment Actiu conjuntament amb l'Administració pública.

Transmissió del coneixement tècnic i professional de l'entitat en l'àmbit de l'Envel·liment Actiu a la pràctica diària, a les polítiques públiques i a la societat en general.

Coneixement de la realitat social de l'envel·liment del Prat de Llobregat en particular i de la gent gran en general.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

Compartir la mateixa visió del servei per part de l'esfera política, tècnica i de l'entitat, així com una estratègia comuna d'acció de ciutat en torn al col·lectiu.

Disposar d'un equip de treball motivat, participatiu, professional i reconegut per altres departaments i professionals municipals.

Interrelació amb altres àrees municipals i treball en xarxa amb els agents socials del territori (entitats de gent gran, residències, centres de dia,...).

Visió de l'entitat

Compartir el plantejament global i els objectius de la intervenció amb el col·lectiu. Totes les parts treballen des d'una mateixa visió i això afavoreix que hi hagi respecte per la tasca professional que es desenvolupa en el marc del programa.

Comunicació àgil i fluïda entre l'equip de professionals i els responsables municipals implicats en el Programa.

Capacitat d'innovació a partir del coneixement específic de la realitat i del col·lectiu, adaptant les metodologies a necessitats emergents.

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Avançar cap a la millora de la contractació pública d'aquesta tipologia de servei.

Evolucionar en la línia de la cogestió de serveis, establint una relació d'igual a igual entre les administracions públiques i les entitats no lucratives en benefici de la ciutadania.

Reptes de futur per millorar el servei:

Trobar estratègies que ofereixin noves oportunitats de lleure a la diversitat del col·lectiu, d'acord amb l'edat, el grau d'autonomia, la discapacitat, la cultura, l'economia,...

Incorporar propostes per a persones de 55 a 60 anys que permetin planificar projectes vitals de futur i envelliment amb èxit.

Introduir les noves tecnologies de la informació als col·lectius de gent gran amb l'objectiu de reduir la bretxa digital.

Aprofundir en la identificació d'aquelles persones que es poden trobar en risc o situacions d'exclusió social.

Ajuntament del Prat de Llobregat

Plaça de l'Agricultura 4, 08820 El Prat de
Llobregat
933790050
roca@elprat.cat
www.elprat.cat

Esport 3 Associació

Ronda Sant Antoni 36-38, 2on 3a, 08001
Barcelona
934432944
jfortuno@esport3.org
www.esport3.org

Centre Obert “Casa nostra”

Informació bàsica

Ajuntament de Canovelles

16.000 habitants

GEDI, Cooperativa d'Iniciativa Social

La missió de GEDI, Cooperativa d'Iniciativa Social, és associar professionals amb vocació de millora social que col·laborin i participin de l'empresa i dotar-los d'un lloc de treball de qualitat; ser referent de qualitat en la gestió de projectes empresarials, especialment dels serveis a les persones; i esdevenir una alternativa empresarial en la gestió de mercats (treball en xarxa, el capital del treball com a valor alternatiu al capital diner, transparència, democràcia, sostenibilitat)

Any inici del servei

1990

Any inici de la col.laboració

2001

Síntesi

El Centre Obert “Casa Nostra” és un servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses mitjançant el treball individualitzat, el grupal, la família, el treball en xarxa i amb la comunitat. El Centre Obert s'adreça a nens i nenes de Canovelles en edats compreses entre els 6 i els 12 anys. Es fa especial atenció als infants considerats en situació de risc social o vulnerabilitat social.

Recursos

De l'ens local:

1 Educadora social com a referent amb l'equip dels Serveis socials i els centres educatius.

De l'entitat:

1 Educadora i coordinadora
1 Educadora
1 Tallerista de teatre i expressió corporal, a temps parcial
1 Monitor de reforç escolar, a temps parcial

Persones usuàries ateses anualment:

20 nens i nenes

En què consisteix la col·laboració

El Centre Obert Casa Nostra té una trajectòria de 25 anys atenent les necessitats dels infants del municipi. Inicialment, aquest servei es duia a terme amb personal propi de l'Ajuntament fins que al cap de 10 anys de recorregut es va decidir buscar la col·laboració d'una organització especialitzada en intervenció social per afavorir l'especialització i l'optimització de recursos. La Cooperativa Gedi en aquells moments ja estava actuant en diversos projectes en el territori, especialment a Granollers, i va ser el mateix ens local el que va anar a buscar l'expertesa contrastada de l'entitat amb l'objectiu de gestionar conjuntament el Centre Obert. La col·laboració en la provisió d'aquest servei es remunta a inicis dels anys 2000 i si bé el model de col·laboració s'ha basat sempre en un disseny compartit del recurs, aquest ha anat evolucionant en la mesura que el servei es transformava, adaptant-se també a la normativa reguladora del propi servei i de la relació entre l'administració titular del servei i l'entitat o empresa gestora. En l'actualitat, formalment la col·laboració s'emmarca en un contracte de serveis, regit per la Llei de Contractes del Sector Públic.

Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

Expertesa i experiència acumulada de l'entitat en l'àmbit de la intervenció social i educativa amb infants.

Més flexibilitat, agilitat i llibertat respecte a la normativa adreçada a les administracions públiques. Els temps de l'administració són molt més lents i l'entitat pot dur a la pràctica accions de forma més operativa.

Formació actualitzada dels professionals.

Visió de l'entitat

Posar a l'abast del municipi la capacitat i expertesa dels professionals que formen l'equip de treball.

Llibertat en la prestació del servei i capacitat d'adaptació en base a les necessitats del propi servei i del col·lectiu destinatari.

Oportunitat de posar en pràctica els coneixements de l'organització.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

Estreta col·laboració en el dia a dia i resolució conjunta de possibles incidències.

No subjecció dels professionals del servei a legislatures i canvis polítics. Per tant, estabilitat en el funcionament tècnic del servei, que ve determinat més pel què estableix la licitació que no pel mandat polític.

Implicació i integració dels professionals a l'entorn social i a l'estructura municipal.

Visió de l'entitat

Treball en xarxa amb altres agents del territori.

Innovació i capacitat d'adaptació a la realitat canviant i a les necessitats emergents.

Importància de no aïllar el servei de la dinàmica i estructura municipal.

Dificultats de la col·laboració

Visió de l'ens local

Els temps de reacció de l'administració poden frustrar les iniciatives i expectatives dels professionals del servei.

Rigidesa de la normativa que regula la relació contractual entre l'ens local i l'entitat gestora.

Els Centres Oberts sovint són recursos mal finançats i per tant, caldria una major dotació econòmica per poder fer front més i millor a les necessitats del servei i del col·lectiu.

Visió de l'entitat

Subjecció a contractes amb una durada determinada i per tant, poca estabilitat dels serveis.

Rigidesa de la Llei de Contractes del Sector Públic.

Preocupació pels riscos i dificultats que planteja l'escenari d'aplicació de la LRSAL (Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local).

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Aconseguir fórmules alternatives de col·laboració amb altres agents del territori.

Aprofundir en la detecció conjunta de necessitats.

Explorar i posar en marxa fórmules de cofinançament que permetin incrementar els recursos destinats a cobrir les necessitats dels infants en el marc del servei

Reptes de futur per millorar el servei:

Aconseguir noves eines i metodologies per treballar amb les famílies.

Treballar aspectes motivacionals dels usuaris del servei.

Ajuntament de Canovelles

Pl. De l'Ajuntament 1,
08420 Canovelles
928464555
ajuntament@canovelles.cat
www.canovelles.cat

Centre Obert Casa Nostra

C/ Església s/n, 08420 Canovelles
938466648
casanostra@canovelles.cat

GEDI, Cooperativa d'Iniciativa Social

C/ Lluís 27-39, 2n 9a. 08005 Barcelona
93309 62 81
empresarial@gedi.org
www.gedi.org

Servei d'assessorament especialitzat en recursos per a les persones amb discapacitat

Informació bàsica

Diputació de Barcelona

5.523.784 habitants (inclou Barcelona)

Fundació Privada Ecom

ECOM és un moviment associatiu integrat per organitzacions de persones amb discapacitat física, amb la missió de defensar l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat física i treballar per la millora de la seva qualitat de vida. La visió de l'organització és ser un interlocutor legítim i una entitat de referència per al desenvolupament de polítiques socials que afavoreixen la integració social de les persones amb discapacitat física, amb un equip dotat d'un alt grau de qualificació professional i una oferta de serveis i recursos que cobreixin les necessitats de les entitats i persones del col·lectiu.

Any inici del servei	Any inici de la col.laboració
2012	2012

Síntesi

El Servei d'assessorament especialitzat en recursos per a persones amb discapacitat és una eina d'informació destinada als professionals dels centres d'atenció primària i als referents tècnics de persones amb discapacitat. Es realitza bàsicament mitjançant el servei d'atenció on-line, amb una bústia de correu dedicada a recollir les consultes que arriben dels municipis. Les respostes es fan per correu electrònic o per telèfon, en funció de la complexitat de les mateixes. També hi ha disponible una guia de recursos per a persones amb discapacitat, en format electrònic, que es pot consultar des de la web corporativa d'Ecom o de la Diputació de Barcelona.

Recursos

De l'ens local:

1 Tècnica amb el suport del Servei de Suport a Programes Socials.

De l'entitat:

1 Psicòloga amb el suport de l'equip de professionals d'Ecom.

Persones usuàries ateses anualment:

77 consultes.

En què consisteix la col·laboració

Des dels anys noranta la Diputació de Barcelona i la Fundació Privada Ecom estableixen convenis de col·laboració per a la millora de l'atenció i la promoció de les persones amb discapacitat, col·laborant estretament amb els serveis socials municipals. Aquests convenis es fonamenten en el desenvolupament de projectes anuals.

Des de l'entrada en vigor de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, els serveis socials bàsics municipals han de donar desposta a una problemàtica molt diversa i pateixen una sobrecàrrega de treball. És per això que l'any 2012 es planteja la prestació d'aquest nou servei a través d'un conveni de col·laboració entre la Diputació de Barcelona i la Fundació Privada Ecom amb l'objectiu d'ajudar al personal tècnic municipal que treballa en l'àmbit de la discapacitat.

Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

Expertesa i experiència acumulada de l'entitat en l'àmbit de la discapacitat física.

Més flexibilitat i agilitat en el funcionament del servei.

Especialització dels professionals de l'entitat del Tercer Sector en l'àmbit de la discapacitat física.

Visió de l'entitat

Oportunitat de posar en pràctica els coneixements de l'organització i d'arribar a més persones, millorant així l'atenció a les persones amb discapacitat.

Possibilitat d'esdevenir una eina de suport a l'abast dels tècnics municipals.

Enfortiment de l'entitat.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

La comunicació i la col·laboració en el dia a dia.

El traspàs d'informació de manera ràpida, sistemàtica i estructurada.

La definició de processos de treball conjunts que contribueixin a optimitzar el funcionament del servei.

Visió de l'entitat

La comunicació fluïda i àgil entre totes les parts implicades.

La relació de respecte i confiança mútua.

La claredat de rols i funcions de cada part.

Dificultats de la col·laboració

Visió de l'ens local

Sovint els temps que requereixen els procediments administratius no encaixen amb els temps de la prestació i funcionament del servei.

La manca d'una plataforma tecnològica que permeti treballar de manera més compartida.

Visió de l'entitat

No identificades.

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Promoció d'eines col·laboratives per tal de tenir a mà informació del programa i distribuir-la de forma ràpida. Ja siguin tríptics, guies en format pdf, manuals, etc.

Avançar cap a un marc de relació i col·laboració més estratègica entre l'Administració i l'entitat del Tercer Sector Social amb l'objectiu de seguir cobrint les necessitats dels equips professionals en aquest àmbit i millorant la qualitat de vida de les persones amb discapacitat.

Reptes de futur per millorar el servei:

Augmentar el nombre de municipis que utilitzen el servei.

Incrementar el nombre de consultes de cada municipi.

Millorar la difusió del servei.

Posar en valor el fet que sigui un servei promogut des de la Diputació de Barcelona, contribuint així a que els municipis se'l sentin com a propi.

Diputació de Barcelona

Passeig Vall d'Hebrón, 171, 08035
Barcelona
934022222
a.benestar@diba.cat
www.diba.cat

Fundació Privada Ecom

Gran Via de les Corts Catalanes, 562,
ppal, 08011 Barcelona
934515550
ambitlocal@ecom.cat
www.ecom.cat

L'Economat de VNG

Informació bàsica

Ajuntament de Vilanova i La Geltrú
66.454 habitants

Càritas Interparroquial de Vilanova i la Geltrú

La missió de Càritas és acollir i treballar amb les persones en situació de pobresa i marginació, per donar resposta a les seves necessitats, evitant crear dependències.

Any inici del servei	Any inici de la col.laboració
2015	2013

Síntesi

L'Economat de VNG és un projecte social molt ampli que inclou des del servei de distribució gratuïta d'aliments municipal fins a una completa oferta formativa en economia domèstica o espai on realitzar pràctiques laborals. L'Economat dona continuïtat i millora el servei de distribució d'aliments que ja existia a la ciutat de fa anys i que es prestava des de Creu Roja i la pròpia Càritas. S'entén com un projecte de ciutat, adreçat a tota la ciutadania, que no només pretén donar cobertura a una necessitat bàsica com és l'alimentació, sinó que també vol treballar altres necessitats estratègiques i preventives

Recursos

De l'ens local:

1 persona contractada mitjançant un pla d'ocupació, a temps complet.
1 Educadora social, a temps parcial
2 Treballadores socials, a temps parcial

De l'entitat:

120 persones voluntàries.

Persones usuàries ateses anualment:

812 famílies que representen 2.412 persones

En què consisteix la col·laboració

La consciència per part de Càritas i de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú sobre la difícil situació que pateixen un gran nombre de persones de la ciutat i essent un dels objectius primordials d'ambdós oferir serveis que permetin millorar l'autonomia i donar l'atenció adequada a la població que es troba en risc d'exclusió social, s'inicia un llarg treball d'elaboració d'un projecte conjunt.

Un cop finalitzada la feina prèvia, es va acordar que el model pel qual s'havia de regir la col·laboració era la signatura d'un conveni. Aquest estableix què aporta cadascuna de les parts i quines són les seves funcions; defineix el pressupost que cada part aporta al projecte; i regula l'exercici de la presa de decisions en relació amb la gestió del servei, mitjançant una Comissió d'avaluació, millora i seguiment del projecte. A més, en el conveni també s'estableixen altres aspectes: l'impuls de campanyes a favor de l'Economat, l'organització d'accions formatives incloses en el servei i el nomenament dels representants tècnics de la comissió de seguiment.

Valor que aporta la col·laboració

Visió de l'ens local

Capacitat de donar més amplitud al projecte.

Suma de recursos humans i econòmics.

Participació de la societat civil mitjançant el voluntariat.

Visió de l'entitat

Possibilitat d'arribar a més persones

Més capacitat econòmica, per tant, més tranquil·litat.

Més perspectives de futur del projecte.

Factors d'èxit de la col·laboració

Visió de l'ens local

Relació de confiança mútua

Construcció conjunta des de l'inici de la idea.

Que l'objectiu i la voluntat siguin compartides

Visió de l'entitat

La necessitat del servei i l'empeny d'ambdues parts en l'èxit de la col·laboració.

Bona comunicació i coordinació.

Predisposició i dedicació de l'Ajuntament.

Dificultats de la col·laboració

Visió de l'ens local

Que l'interlocutor o representant de cada organització no sigui suficientment vàlid o l'encàrrec no vagi acompanyat d'una disposició de temps.

Prioritats i calendaris diferents: el ritme

No establir un bon sistema de comunicació o d'estructura del treball compartit.

Visió de l'entitat

Que l'interlocutor no tingui capacitat de decisió.

Limitacions de pressupost

El canvi de criteris polítics.

Reptes de futur per millorar la col·laboració

Cuidar i mantenir el clima de comunicació i confiança.

Respectar la diversitat de criteris en moments determinats.

Reptes de futur per millorar el servei:

Aconseguir que ambdues institucions que col·laboren segueixin donant prioritat a la cura i millora continua del projecte.

Seguir treballant per la millora continua del servei.

Fer extensiva aquesta experiència a altres llocs del territori

Continuar amb les tasques per assolir la col·laboració de més empreses en el projecte.

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

c/ Marquesat de Mariano 2 baixos.
08800 Vilanova i la Geltrú
938140000
www.vilanova.cat

Càritas Interparroquial de Vilanova i la Geltrú

Plaça de l'Arxiprest Llorenç Garriga, 1
93.814.85.29
caritasvng@gmail.com

Economat de VNG

c/ Recreo 6, baixos
08800 Vilanova i la Geltrú
938140000
economatvng@gmail.com
arodriguezj@vilanova.cat

3

Principals factors d'èxit de la col·laboració

Amb la finalitat de replicar i/o millorar experiències de col·laboració entre el Tercer Sector Social i els ens locals en la provisió conjunta de serveis socials i d'atenció a les persones, i a partir dels aprenentatges dels casos exposats, a continuació es presenta un recull dels principals factors d'èxit de la col·laboració.

Bona comunicació i coordinació

Una part important de l'èxit de tota col·laboració rau en una adequada coordinació i comunicació entre totes les parts implicades. És important que el traspàs d'informació pugui fer-se de forma ràpida, sistemàtica i estructurada i per tant, és clau definir les persones interlocutores de cada part i els espais de coordinació entre l'entitat i l'ens local. Una bona definició dels processos de treball conjunts contribuirà sens dubte a l'optimització de la col·laboració i a la millora de la qualitat del servei. Aquesta estratègia de comunicació i coordinació s'haurà de fer extensiva a qualsevol altre agent que pugui estar involucrat en el projecte i formi part del marc col·laboració.

Objectius compartits

Les parts que participen de la col·laboració han de tenir uns objectius compartits davant la realitat sobre la qual volen intervenir. Només en base a una visió compartida es podrà construir una col·laboració eficaç en benefici de la comunitat i la cohesió social del municipi.

Relació de confiança mútua

Una relació de col·laboració només és pot construir des de la confiança mútua. Per això, resulta rellevant que els actors implicats es coneguin i es respectin, cadascú des del seu propi rol i especificitats. Només des de la relació de confiança, que es construeix dia a dia, es podrà tirar endavant el projecte compartit, i resoldre de forma positiva les incidències que poden produir-se.

Definició clara del marc de col·laboració

Un altre factor d'èxit és la importància de definir molt clarament el marc de la col·laboració i les "regles del joc". Es considera clau delimitar els rols i les funcions, així com els drets i deures de cada part. Alhora, també és positiu posar en valor què aportarà cada actor al projecte o servei, en base a les respectives especificitats.

Vinculació amb els recursos del territori

La relació de col·laboració entre el Tercer Sector Social i els ens municipals es veurà reforçada sempre que hi hagi una visió integral de la intervenció, tenint en compte altres actuacions que s'estiguin desenvolupant en el territori. En aquest sentit, el treball en xarxa amb els agents socials i/o altres recursos del territori esdevé un factor clau d'èxit que dona consistència i coherència a l'actuació conjunta.

Compromís i expertesa de l'equip de treball

Les persones són la clau i, per tant, l'experiència, la professionalitat, la responsabilitat i el compromís de l'equip de treball implicat en el projecte tant per part de l'Ajuntament com de l'entitat del Tercer Sector Social és fonamental.

Flexibilitat i capacitat d'adaptació

Els ritmes l'Administració pública i de les entitats del Tercer Sector són diferents i, per tant, és necessari que totes les parts coneguin i respectin els ritmes de funcionament de cada part implicada.

Compromís polític

Més enllà de la implicació tècnica, és absolutament imprescindible el compromís polític per tirar endavant un determinat projecte o servei en col·laboració. Per tant, és molt important visualitzar i posar en valor l'aportació de la gestió compartida de projectes i serveis davant els òrgans polítics, tant de l'Administració local, com de la pròpia entitat. Només amb el màxim compromís polític serà possible garantir l'estabilitat i la continuïtat de la col·laboració.

4

Principals dificultats de la col·laboració

De la mateixa manera que és útil conèixer els factors que poden garantir l'èxit de la col·laboració, també és important posar de relleu les principals dificultats. Ser-ne conscients ens pot ajudar a treballar-les prèviament per evitar que siguin un obstacle per la relació de col·laboració que volem construir.

A partir dels aprenentatges dels casos exposats, a continuació es presenta un recull de les principals dificultats que poden sorgir a l'hora d'establir una col·laboració entre el Tercer Sector Social i l'Administració local:

Manca de recursos

Dur a terme un projecte en col·laboració requereix de recursos – econòmics, humans i tecnològics – que facin possible i reforcin la col·laboració en benefici del projecte compartit. Pel què fa als recursos econòmics, és important que es tinguin en compte els costos de la col·laboració (coordinació, comunicació,...) i pel què fa als humans, és important que cada part implicada destini professionals que puguin liderar i seguir la relació de col·laboració, més enllà de l'execució tècnica del projecte o servei.

Manca de poder decisor dels interlocutors

És important que els equips de les diferents parts implicades en la col·laboració tinguin capacitat de decisió sobre el projecte o servei executat. Si no és així, els processos s'allarguen i sovint no es pot donar resposta a les necessitats requerides.

Ritmes no adequats a les necessitats

Sovint els temps que requereixen els procediments administratius no encaixen amb els temps de la prestació i funcionament del projecte o servei. És important preveure aquestes limitacions per poder anticipar-se i planificar amb antelació aquestes dificultats.

Manca de reflexió sobre el propi model de col·laboració

La inèrcia dels propis projectes o serveis dificulta sovint l'existència d'espai i temps per què totes les parts implicades puguin avaluar, analitzar i reflexionar sobre la millora contínua - i consolidació - del model de col·laboració entre l'entitat del Tercer Sector Social i l'ens municipal.

Rigidesa de la normativa contractual

S'identifica com una dificultat la rigidesa de la normativa contractual que regula la relació entre l'ens municipal - com a òrgan contractant - i l'entitat del Tercer Sector Social - com a adjudicatària - per la prestació d'un determinat servei. Es considera que aquesta normativa (fonamentalment, la Llei de Contractes del Sector Públic) no permet recollir el valor d'aportació de la col·laboració amb el Tercer Sector Social en l'àmbit dels serveis socials i d'atenció a les persones.

Preocupació per la limitació competencial de l'Administració local

Es posa de manifest certa preocupació pels riscos i dificultats que planteja l'escenari d'aplicació de la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local, i l'impacte que pugui tenir en la gestió de serveis socials i d'atenció a les persones en l'àmbit municipal.

L'aportació de la iniciativa social en la gestió de serveis socials i d'atenció a les persones en l'àmbit municipal: una mirada externa

De forma complementària a les experiències i als aprenentatges extrets, amb l'objectiu d'aportar elements de reflexió s'ha volgut comptar amb una mirada externa que aportés elements a la reflexió sobre el model de col·laboració publicoprivada en la provisió de serveis públics d'atenció a les persones en l'àmbit local, posant especial atenció al valor d'aportació del Tercer Sector Social.

Per fer-ho, s'ha comptat amb la col·laboració de Fernando Fantova, una persona de referència en l'àmbit de les polítiques socials al nostre país.

Fernando Fantova (Bilbao 1961) treballa des de finals dels anys setanta en processos d'intervenció social amb persones amb discapacitat, desenvolupament comunitari, moviments associatius i promoció de polítiques socials. Està habilitat com a educador social, és llicenciat en filosofia i ciències de l'educació (psicologia), màster en gestió i desenvolupament de recursos humans i doctor en ciències polítiques i sociologia (sociologia). Des de mitjans dels anys noranta treballa com a voluntari i com a assessor professional i consultor independent, fonamentalment a Espanya i també a Amèrica Llatina, en relació amb la gestió d'organitzacions d'acció social, el desenvolupament estratègic del Tercer Sector i les polítiques públiques de serveis socials. Durant quatre anys (2009-2013) ha exercit les responsabilitats polítiques i de servei públic al Govern Basc com viceconseller d'Assumptes Socials i com a director d'una fundació interdepartamental per a la innovació sociosanitària.

En un format d'entrevista, a continuació es presenta la seva aportació a la temàtica planejada, en clau de consideracions bàsiques i reflexions crítiques sobre el paper i la contribució de les entitats de la iniciativa social o del Tercer Sector en col·laboració amb les administracions públiques en l'àmbit de la intervenció social, situant-nos en el context local i europeu i mirant cap al futur.

Com conceps el paper del sector públic, el sector mercantil i el Tercer Sector en el món dels serveis a les persones i l'acció social?

Em situo en la línia de qui, en estudiar el Tercer Sector, s'atreveix a considerar-lo com una de les quatre grans esferes o subsistemes en què s'organitza i diferencia la vida social, o, dit d'una altra manera, un dels quatre grans tipus d'agents amb especial rellevància per al benestar de les persones. Aquests quatre sectors serien: la comunitat, el sector mercantil, el sector públic i el Tercer Sector (o, dit d'una altra manera, la iniciativa social).

“En l'àmbit d'atenció a les persones hi ha resultats valuosos que obtenim millor mitjançant la iniciativa social que no pas mitjançant el sector públic o mercantil”

Des d'aquesta visió el que diferenciaria a cada esfera és el tipus de béns que gestiona o, dit d'una altra manera, la lògica de funcionament que és característica en cadascuna d'elles. Així, de manera

molt sintètica, el sector públic funcionaria amb la lògica del dret i l'obligació i s'ocuparia dels béns considerats com a públics; el mercat es mouria amb la dinàmica de l'intercanvi i es preocuparia dels béns privats; la comunitat es regiria per la reciprocitat i els seus béns serien els béns relacionals; per últim, el Tercer Sector gestionaria els béns comuns, en clau de solidaritat.

Per tant, té sentit parlar de Tercer Sector si entenem que les persones, més enllà dels vincles relacionals i familiars i comunitaris de caràcter primari, podem organitzar-nos en iniciatives solidàries orientades a la consecució d'un benestar compartit que no volem que depengui de l'intercanvi en el mercat però que tampoc no volem encomanar a la protecció i la promoció de l'Estat. Té sentit parlar del Tercer Sector si entenem que hi ha funcionaments i resultats valuosos que obtenim millor mitjançant aquesta iniciativa social que mitjançant qualsevol de les altres tres esferes.

En l'àmbit sectorial dels serveis socials (entenen els serveis socials com a nucli dur d'àmbits més amplis i difusos com els denominats amb expressions com, per posar dos exemples, acció social o serveis a les persones) operen –com succeeix en altres àmbits– agents del Tercer Sector, del sector públic i del sector mercantil. Tots ells, per altra banda, interactuen, per allò que interessa a les necessitats corresponents a aquest àmbit sectorial, amb la comunitat, és a dir, amb les relacions primàries de caràcter familiar i, en general, comunitari. A la vegada, aquestes quatre esferes no són, en absolut, compartiments estancs, sinó que entre elles hi ha col·laboració i sinergies.

Per què el Tercer Sector Social s'ha convertit en aliat clau per a les administracions públiques en el sector dels serveis socials i altres serveis a les persones?

Les activitats que avui denominem, amb els seus diferents matisos i abasts, com serveis socials, acció social o serveis a les persones són activitats en què la iniciativa social ha estat freqüentment pionera i ha intervingut moltes vegades abans que els poders i les administracions públiques consideressin que tenien alguna responsabilitat en aquest sentit. Aquesta

“La iniciativa social ha estat pionera en la intervenció social i en els serveis d'atenció a les persones”

és una de les explicacions de què, freqüentment, quan l'esfera de l'Estat ha pensat que havia d'assumir algun tipus de responsabilitat en relació amb aquest tipus de serveis i actuacions, en lloc de substituir les entitats d'iniciativa social, ha establert amb elles diferents fórmules de col·laboració. que havia d'assumir algun tipus de responsabilitat en relació amb aquest tipus de serveis i actuacions, en lloc de substituir les entitats d'iniciativa social, ha establert amb elles diferents fórmules de col·laboració.

El sector dels serveis socials i l'acció social està menys estructurat en el nostre país que en altres (com el de la sanitat o el de l'educació), particularment pel que fa al corresponent sistema públic de serveis, i ofereix oportunitats per a una estructuració més comunitària i participativa de l'exercici de la responsabilitat pública, amb majors sinergies amb l'exercici de les responsabilitats comunitàries i solidàries, projecte per al qual és indispensable, al meu entendre, l'aliança estratègica entre els poders públics i la iniciativa social.

“Quan l'esfera de l'Estat ha pensat que havia d'assumir algun tipus de responsabilitat en relació amb aquest tipus de serveis, en lloc de substituir les entitats d'iniciativa social, ha establert amb elles diferents fórmules de col·laboració”

Quina és l'aportació de valor del Tercer Sector d'intervenció social en un model de col·laboració entre agents en l'àmbit sectorial del que venim parlant?

Des del meu punt de vista, l'aportació de valor del Tercer Sector d'intervenció social es materialitza a través de diverses dinàmiques. En fer-ne menció, assenyalaré entre parèntesi els casos recollits en aquesta publicació que podrien servir d'exemple d'algunes d'elles (escolliré una dinàmica per cas tot i que diverses de les dinàmiques poden ser aplicades a cadascun d'ells): la participació de les persones usuàries (i altres) en qualitat d'associades (com pot veure's en el “Servei d'Assessorament per a Persones amb Discapacitat” a la demarcació de Barcelona), la possibilitat d'especialitzar-se en determinades situacions o segments poblacionals, l'arrelament comunitari de l'organització (com en l'experiència del “Programa de Lleure per a la Gent Gran” del Prat de Llobregat), la major agilitat i flexibilitat en les respostes i iniciatives, el seu caràcter inclusiu (com en el cas dels “Horts Socials” de Manlleu), la connexió en xarxa de l'organització, la incorporació com a treballadores (remunerades o voluntàries) de persones en situació de vulnerabilitat o exclusió, un plus de compromís i implicació dels treballadors (que es posa de manifest en la iniciativa “Centre Obert Casa Nostra” de Canovelles), el valor intangible de la renúncia al benefici econòmic, la independència respecte de l'aparell públic, el comerç just, la gestió i finançament ètic, la capacitat del Tercer Sector per facilitar la coordinació intersectorial i l'atenció integral en contacte amb diferents Departaments de l'Administració (que mostra, per exemple, “L'espai per a la petita infància La Baldufa” de Vilanova i la Geltrú), el compromís basat en recursos propis, la utilitat pública, l'interès social, la reputació en la comunitat o altres intangibles presents en la cultura o ideologia de l'organització.

Quins són els principals reptes que tenen les organitzacions del Tercer Sector per potenciar i que es reconegui el seu valor afegit en aquest àmbit?

“Per conservar i reinventar la identitat com a Tercer Sector és fonamental “fer sector”, és a dir, unir forces entre organitzacions diverses en mides, composició, dedicació i estil”

Des del meu punt de vista el principal repte que tenen, avui i aquí, les entitats del Tercer Sector per potenciar i que es reconegui el seu valor afegit és, justament, el de no desnaturalitzar-se, el de no perdre la seva identitat, ja que, si se'm permet dir-ho metafòricament, en ocasions, per l'atracció fatal de l'esfera del mercat, es mercantilitzen; per l'abraçada de l'ós de l'Estat, es burocratitzen; i, per la crida de l'estable calent de la comunitat, es dissolen; perdent en aquests processos base l'arrelament comunitari, significació i impacte polític i autonomia i sostenibilitat econòmica. Entenc que per conservar i reinventar la seva identitat és fonamental fer sector, és a dir, unir forces entre organitzacions diverses en mides, composició, dedicació i estil.

Com poden els poders i les administracions públiques contribuir a reforçar la col·laboració amb el Tercer Sector en la prestació de serveis per al benestar de les persones?

Al meu entendre una política pública de foment de la iniciativa social hauria de ser una política respectuosa amb l'autonomia i personalitat del Tercer Sector, no colonitzadora, no manipuladora, no instrumentalitzadora, no clientelista, no desnaturalitzadora, no potenciadora de subordinació i no generadora de dependència.

Un aspecte d'una política pública en relació amb la iniciativa social és el de la regulació (i corresponent vigilància) legal i, en general, normativa del fenomen i de les seves diverses formes jurídiques i els corresponents requisits, prerrogatives i obligacions. Seria el cas, per exemple, de la regulació de les balances socials, auditories socials o altres formes d'avaluació i la consegüent homologació, certificació, acreditació o etiquetat social de serveis, productes, instal·lacions o organitzacions.

Una altra forma de suport a les organitzacions del Tercer Sector és la que té relació amb l'assessorament, formació, informació, investigació, sensibilització o altres accions similars que afavoreixin, entre altres aspectes, la intervenció de les entitats, la gestió de les organitzacions i conformació de les xarxes de segon o tercer nivell. A vegades, aquesta tasca d'impuls públic pot prendre la forma de subvenció econòmica (preferentment plurianual), premi econòmic, desgravació o exempció fiscal i a vegades agafarà altres formes de reconeixement o suport (com a aportació o cessió d'infraestructures o altres recursos). Parlariem també aquí de convenis de col·laboració, aliances, consorcis i altres formes de coproducció o cogestió en els quals la iniciativa parteix de la iniciativa social o en els que hi ha un interès o responsabilitat compartida.

Un altre àmbit rellevant és el de la discriminació positiva, reserva de contractes o concessió o concertació especial en referència a la participació de la iniciativa social en la gestió de programes o prestació de serveis d'iniciativa o responsabilitat pública o, en tot cas, finançats total o bàsicament per les Administracions

públiques. En la mesura en què les entitats poden acreditar una trajectòria, sinèrgia o aportació especial, cal aplicar mesures com les clàusules socials o altres que afavoreixin a la iniciativa social enfront a altres organitzacions. Aquesta compra, contractació o concertació pública responsable i innovadora pot servir als poders públics com a via alternativa enfront a tendències mercantilitzadores o privatitzadores. Per als casos en què la iniciativa social s'havia avançat i, amb posterioritat, els poders públics identifiquen l'existència d'un àmbit de responsabilitat pública, sembla especialment indicada la fórmula del concert.

“En la mesura en què les entitats poden acreditar una trajectòria, sinèrgia o aportació especial, cal aplicar mesures com les clàusules socials o altres que afavoreixin a la iniciativa social enfront a altres organitzacions”

Cal dir, en tot cas, que la concertació, concessió o contractació de serveis públics, si no es combina amb altres activitat, interlocucions i fluxos de fons, pot configurar organitzacions en què s'accentuïn els processos de isomorfisme i dependència i difuminin i perdin els senyals d'identitat del Tercer Sector, com han mostrat diverses investigacions.

Una altra de les vessants d'una política de foment de la iniciativa social és la que té a veure amb la regulació, potenciació i facilitació (per exemple amb incentius fiscals) del finançament privat (des de particulars, d'empreses o d'altres entitats) o l'assessorament per a la millora en les seves estratègies i eines de captació de fons (fundraising). Aquí s'inclouria la legislació sobre el mecenatge. També s'han de desenvolupar fórmules de finançament reemborsable més adaptades al sector.

¿Quines limitacions i potencialitats té en l'actualitat el nostre marc jurídic (i, en especial, la normativa sobre contractació pública) en relació amb la iniciativa social en els serveis de benestar? ¿Creus que les noves directives europees de contractació pública poden ajudar a millorar en aquest àmbit?

El nostre marc normatiu (i en particular el relatiu a la contractació pública) és, al meu entendre, poc sensible al valor social afegit per les organitzacions del Tercer Sector i posa el focus, fonamentalment, sobre el valor econòmic en termes de mercat. Per una altra banda, cal tenir en compte que, en l'àmbit dels serveis socials i altres serveis a persones, estan menys desenvolupats o enfortits que en altres

“El nostre marc normatiu ofereix possibilitats que poden ser utilitzades en favor de les persones destinatàries i de la iniciativa social si hi ha voluntat política, treball tècnic i diàleg civil per impulsar aquest ús favorable”

els estàndards de qualitat i l'apoderament de les persones destinatàries. Tot això condueix freqüentment a licitacions i adjudicacions de serveis públics notablement desfavorables per a la qualitat de l'atenció a les persones destinatàries i per a la incorporació dels valors afegits propis de la iniciativa social. Amb tot, també és veritat que el nostre marc normatiu ofereix possibilitats que poden ser utilitzades a favor de

les persones destinatàries i de la iniciativa social si hi ha voluntat política, treball tècnic i diàleg civil per impulsar aquest ús favorable.

Les noves directives europees de contractació pública contenen, efectivament, novetats interessants en la mesura, fonamentalment, en què preveuen que hi hagi serveis públics (socials, entre altres) la gestió dels quals pugui reservar-se a entitats amb determinades condicions de limitació i participació en allò relatiu al lucre econòmic. Segons algunes persones expertes amb les que he parlat, obren oportunitats per a la iniciativa social que ha de ser proactiva i propositiva amb la transposició d'aquesta normativa a cada Estat membre.

Conclusions sobre el valor d'aportació de la col·laboració i reptes de futur

A modus de conclusions, a continuació es presenta un recull de reflexions sobre el valor d'aportació de la col·laboració entre el Tercer Sector Social i l'Administració local en la provisió de serveis d'atenció a les persones. Aquestes s'extreuen tant de les aportacions expressades per entitats i ens locals en el marc de les experiències recollides, com de la pròpia visió de La Confederació, com a entitat representativa del Tercer Sector Social de Catalunya.

Suma d'actius al servei de la ciutadania

La col·laboració entre el Tercer Sector Social i l'Administració local en la provisió de serveis d'atenció a les persones representa sens dubte una suma d'actius en benefici de la ciutadania, especialment aquella que es troba en situacions d'especial vulnerabilitat. Té sens dubte un efecte multiplicador i d'alt impacte, garantint l'eficiència dels recursos públics i el màxim retorn social de la inversió.

Especialització i contrastada trajectòria del Tercer Sector Social

El Tercer Sector Social està format per associacions, cooperatives d'iniciativa social i fundacions que treballen en l'àmbit dels serveis socials i d'atenció a les persones, des d'una voluntat expressa no mercantil i amb vocació de servei públic. El Tercer Sector Social ha estat històricament impulsor de projectes i serveis dirigits a la ciutadania més vulnerable que, en la majoria dels casos s'han acabat convertint en drets socials i per tant, han estat assumits per les administracions públiques.

Així, aporta l'experiència d'organitzacions altament especialitzades en la gestió de serveis socials i d'atenció a les persones, amb 90.000 professionals arreu de Catalunya amb un elevat grau de qualificació i compromís amb la millora de la qualitat de vida de les persones (Anuari de l'Ocupació del Tercer Sector Social de Catalunya 2016).

Corresponsabilitat en la gestió de polítiques públiques

El treball conjunt entre l'Administració pública i el Tercer Sector promou la cohesió social i fomenta la coresponsabilitat en la gestió de polítiques públiques. El Tercer Sector Social té un objectiu compartit amb l'Administració pública: enfortir l'estat de benestar i els drets socials. En aquest marc, el Tercer Sector Social no vol ser un proveïdor més, sinó que - des de la coresponsabilitat - vol convertir-se en un aliat estratègic de l'Administració per a la prestació de serveis d'atenció a les persones.

Flexibilitat, capacitat d'adaptació i innovació social

Un dels principals valors afegits del marc de col·laboració entre el Tercer Sector i les administracions locals a l'hora de prestar serveis a les persones és l'aportació d'una major flexibilitat, tant en la gestió com en la intervenció. Les entitats tenen experiència i capacitat per adaptar-se a noves necessitats socials de forma àgil i dinàmica, aportant una flexibilitat sovint difícil d'assumir des de la pròpia Administració: flexibilitat de gestió, eficiència en els procediments, diversitat professional, i capacitat d'adaptació a noves propostes, metodologies i coneixements. Aquesta flexibilitat en l'execució tècnica per adaptar els objectius i les accions a les necessitats del projecte i del col·lectiu aporten sens dubte un valor afegit als serveis públics, contribuint a la constant innovació davant una realitat social canviant.

Enfortiment del Tercer Sector Social

Les experiències de col·laboració són també una oportunitat d'enfortiment del propi Tercer Sector Social. La col·laboració implica un constant aprenentatge i la necessitat d'afrontar processos de millora contínua per adaptar-se a les exigències de l'Administració pública per assolir l'excel·lència en la provisió de serveis. El Tercer Sector Social vol ser un aliat estratègic en aquest àmbit, i per ser-ho, ha d'aportar garanties de qualitat, tant en el què fa (perspectiva tècnica d'intervenció) com en el com ho fa (model organitzacional).

Construcció d'un model de col·laboració que asseguri la qualitat i l'eficiència dels serveis públics d'atenció a les persones

El Tercer Sector Social aposta per un model de col·laboració que permeti assegurar la qualitat i l'eficiència dels serveis públics d'atenció a les persones. Un model basat en el diàleg i la coresponsabilitat entre l'Administració pública i la iniciativa social. Un model que, d'acord amb la legalitat, representi una aliança estratègica per assolir uns objectius compartits: garantir que les activitats tenen un efecte positiu en la vida de les persones, assegurar l'eficiència dels recursos públics i potenciar el retorn econòmic i social de la inversió.

**Diputació
Barcelona**

**Àrea d'Atenció
a les Persones**

Gerència de Serveis de Benestar Social

Recinte Mundet. Edifici Serradell Trabal, 4a planta

Passeig de la Vall d'Hebron, 171

08035 Barcelona

www.diba.cat/benestar

gs.benestars@diba.cat